

วิธีการประมาณความน่าจะเป็นที่จะเสียชีวิตสำหรับข้อมูลประกันชีวิตที่ไม่สมบูรณ์

นายสมบัติ กุลวุฒิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสถิติ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-631-576-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I167c2256

ESTIMATION METHODS OF MORTALITY PROBABILITY FOR
INCOMPLETE LIFE INSURANCE DATA

Mr. Sombat Kullawoot

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science

Department of Statistics

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-631-576-5

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สมบัติ กุลวุฒิ : วิธีการประมาณความน่าจะเป็นที่จะเสียชีวิตสำหรับข้อมูลประกันชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ (ESTIMATION METHODS OF MORTALITY PROBABILITY FOR INCOMPLETE LIFE INSURANCE DATA) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ร.อ.มานพ วรภักดิ์ , 196 หน้า
ISBN 974-631-576-5

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวิธีการประมาณความน่าจะเป็นที่จะเสียชีวิตสำหรับข้อมูลประกันชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งวิธีการประมาณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ วิธีการประมาณแบบคลาสสิก (Classical Estimation Method) วิธีการประมาณแบบภาวะน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation Method) และวิธีการประมาณแบบเบย์ (Bayes Estimation Method) โดยกำหนดการแจกแจงกอนการทดลองเป็นแบบเอกซ์โพเนนเชียล (Exponential Distribution) ในแต่ละวิธีจะประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ปี จะเสียชีวิตภายใน 1 ปีข้างหน้า (q_x) สำหรับอายุ x ในช่วง 25 - 65 ปี ภายใต้สถานการณ์ของขนาดตัวอย่าง (m) ต่าง ๆ กัน 8 ระดับ คือ 30, 50, 70, 100, 300, 500, 700 และ 1000 การแจกแจงของระยะเวลาที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไปในอนาคตที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือการแจกแจงแบบไวบูลล์ (Weibull Distribution) และการแจกแจงแบบกอมเพิร์ตซ์ (Gompertz Distribution) ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้จากการจำลองด้วยเทคนิคมอนติคาร์โลและทำการทดลองซ้ำ ๆ กัน 500 ครั้ง สำหรับแต่ละสถานการณ์ที่กำหนดเพื่อประมาณค่า q_x และหาเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (APE) ของการประมาณทั้ง 3 วิธี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

วิธีการประมาณแบบเบย์ จะให้ค่า APE ค่าที่ต่ำที่สุดในระดับตัวอย่างทุกขนาดสำหรับแต่ละการแจกแจง รองลงมาคือ วิธีการประมาณแบบภาวะน่าจะเป็นสูงสุดและวิธีการประมาณแบบคลาสสิก ตามลำดับ แต่เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะวิธีการประมาณแบบภาวะน่าจะเป็นสูงสุดและวิธีการประมาณแบบคลาสสิก ค่า APE จะมีค่าใกล้เคียงกันในทุก ๆ สถานการณ์ และเมื่อขนาดตัวอย่างเพิ่มขึ้น ค่า APE ของการประมาณทั้ง 3 วิธี จะลดลงโดยจะมีค่าใกล้เคียงกันเมื่อขนาดตัวอย่างใหญ่มาก ๆ ($m = 700$ และ 1000)

ภาควิชา ..... สถิติ
สาขาวิชา ..... การประกันภัย
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต ..... *สมบัติ กุลวุฒิ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *ร.อ.มานพ วรภักดิ์*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C523088 : MAJOR STATISTICS
KEY WORD: ESTIMATION METHODS / MORTALITY PROBABILITY / INCOMPLETE LIFE

INSURANCE. THESIS ADVISOR : ASST.PROF.CAPT.MANOP VARAPHAKDI, M.S.

196 pp. ISBN 974-631-576-5

The objective of this study is to compare estimation methods of mortality probability for incomplete life insurance data. The estimation methods under consideration in this study are Classical Estimation Method, Maximum Likelihood Estimation Method and Bayes Estimation Method with Exponential Distribution as a Prior. Each method estimates the probability that a person, whose age is x , will die within one year (q_x). The ages studied are between 25 and 65 years old, inclusively. The sample sizes (m) are 30, 50, 70, 100, 300, 500, 700 and 1000. The distributions of future lifetime for this study are Weibull, and Gompertz. To estimate q_x for each sample size and each distribution, the experimentations are repeated 500 times using the Monte Carlo simulation method, and their the absolute percentage errors (APE) are evaluated.

The results of this study are as follows:

For each distribution and for all sample sizes Bayes Estimation Method has the lowest APE and the Classical Estimation Method has the highest APE. Comparing only two methods, Maximum Likelihood Estimation and Classical Estimation, The APE's are not much different in all conditions. When the sample size increases, the APE's of all three methods decrease, and when the sample size is very large ($m = 700$ and 1000), the differences in magnitude of APE's of all methods tend to become small.

ภาควิชา..... สถิติ.....

สาขาวิชา..... การประกันภัย.....

ปีการศึกษา..... 2538.....

ลายมือชื่อนิสิต..... *สมชาย งามงาม*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *ว.อ. Manop Varaphakdi*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ สำเร็จลงได้อย่างเรียบร้อยสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยเอก มานพ วรภักดิ์ ซึ่งกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดยให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง และเป็นผู้ให้ความเมตตาแนะนำแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้การวิเคราะห์ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเสียสละเวลาในการตรวจแก้วิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ผกาวัต ศิริรังษี ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ มณฑา พัววิไล และ รองศาสตราจารย์ วัลภา ประกอบผล กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นอันมีคุณค่ายิ่งต่องานวิจัย และผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสาวรส ใหญ่สว่าง ซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ด้วยความซาบซึ้งและรำลึกในพระคุณตลอดไป

การวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้ หากปราศจากความอนุเคราะห์จากนางสาว อัมพร จงเสรีจิตต์ และนางสาวนันทา สุขาวินทร์ น้องๆ ที่ช่วยจัดพิมพ์ต้นฉบับและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ตลอดจนท่านต่างๆ ที่มีได้กล่าวนาม ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอจารึกคุณูปการและประโยชน์ที่พึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่ พ่อแม่ ครู อาจารย์ ผู้สร้างความรู้ ความคิด และเป็นกำลังใจ กำลังศรัทธาแก่ผู้วิจัยตลอดมา

สมบัติ กุลวุฒิ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญรูป	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
สมมติฐานของการวิจัย	2
ข้อตกลงเบื้องต้น	2
ขอบเขตของการวิจัย	4
เกณฑ์การตัดสินใจ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	6
วิธีการประมาณแบบคลาสสิก	6
วิธีการประมาณแบบภาวะน่าจะเป็นสูงสุด	7
วิธีการประมาณแบบเบย์	13
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	15
วิธีการจำลองโดยใช้เทคนิคมอนติคาร์โล	16
แผนการทดลอง	16
ขั้นตอนการวิจัย	17
โปรแกรมที่ใช้ในการวิจัย	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	23
ผลการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการประมาณค่า q_x ทั้ง 3 วิธี	
เมื่อ T มีการแจกแจงแบบไวบูลล์.....	24
ผลการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการประมาณค่า q_x ทั้ง 3 วิธี	
เมื่อ T มีการแจกแจงแบบกอมเพิร์ทซ์.....	97
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	170
สรุปผลการวิจัย	170
ข้อเสนอแนะ	171
รายการอ้างอิง	173
ภาคผนวก	174
ประวัติผู้เขียน	196

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.1.9 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 57-60 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบไวบูลล์.....	82
4.1.10 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 61-64 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบไวบูลล์.....	89
4.1.11 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ 65 จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบไวบูลล์.....	95
4.2.1 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 25-28 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบกอมเพิร์ตซ์.....	99
4.2.2 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 29-32 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบกอมเพิร์ตซ์.....	106
4.2.3 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 33-36 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบกอมเพิร์ตซ์.....	113
4.2.4 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 37-40 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบกอมเพิร์ตซ์.....	120
4.2.5 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 41-44 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบกอมเพิร์ตซ์.....	127

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.2.6 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 45-48 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบกอมเฟิร์ตซ์.....	134
4.2.7 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 49-52 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบกอมเฟิร์ตซ์.....	141
4.2.8 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 53-56 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบกอมเฟิร์ตซ์.....	148
4.2.9 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 57-60 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบกอมเฟิร์ตซ์.....	155
4.2.10 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ x ซึ่งอยู่ในช่วง 61-64 ปี จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบกอมเฟิร์ตซ์.....	162
4.2.11 แสดงค่าประมาณความน่าจะเป็นที่คนอายุ 65 จะเสียชีวิตภายในหนึ่งปี และเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งจำแนกตามอายุและขนาดตัวอย่าง ภายใต้ข้อมูลจากการแจกแจงแบบกอมเฟิร์ตซ์.....	168
ก แสดงค่า q_x และค่าพารามิเตอร์ k และ n สำหรับการแจกแจงแบบไวบูลล์ B และ c สำหรับการแจกแจงแบบกอมเฟิร์ตซ์.....	175

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4.2.40 การเปรียบเทียบเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ของวิธีการประมาณค่า ความน่าจะเป็นที่คนอายุ 64 จะเสียชีวิตภายใน 1 ปี ซึ่งจำแนกตามขนาดตัว อย่าง สำหรับข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบกอมเพิร์ตซ์.....	166
4.2.41 การเปรียบเทียบเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ของวิธีการประมาณค่า ความน่าจะเป็นที่คนอายุ 65 จะเสียชีวิตภายใน 1 ปี ซึ่งจำแนกตามขนาดตัว อย่าง สำหรับข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบกอมเพิร์ตซ์.....	169